

AGRAM OSTROMA

Tolnai Ottó

„Fegyvert, s vitézt éneklek”

Zrinyi

Az utolsó pillanatban sikerült kiszöknöm az agrami Küklopsz elől. (Szédülök neuraszténiás horvát fugájától.) Nagy, fekete Chevrolette-jének (ZG 12743) széles díványán hevert. Cowboy-kalapját jobb szemére húzta.

Beugrottam az első ilicai kaszárnyába.

Előbb csak Jakuševacig húzódtam vissza. Körülsáncoltam Agramot. Alig virradt, már ásni kezdtem. Délután a nagy fehér virágú, mérges tejű növények közé feküdtem a homokba. Borzongva vártam a hangyákat, ahogy libasorban rám lépkednek. Sokáig nagyokat rándultam csipéseikre. Ujjongva fedeztem föl, hogy az ásástól szépen feszülnek hasizmain. Múltkor Mariék fölhúzták az ingemet, és megcsodálták homorú hasam. Lassan bepiszkolt a fű, a fa, a folyó, a homok könyörtelen tisztasága. Félóránként a földre dőltem. Megijedtem egy kis oroszos nyírfától. Ahogy nekitámaszkodtam, himbálni, rángatni kezdett, mintha elefánton lovagolnék.

Nem tudom, védelmezem-e vagy ostromlom Agramot. Érdekesen tört prizmájába a város: az onanizálás, majd a nehéz fizikai munka görcsei.

Fejem nem tisztul.

Hátamra feküdtem, és a Száva fölött a Mirogoj somfakó kupoláit kerestem. Agram fogvásító gyümölcseit. Gyermekkoromban nagyon szerettem a somot. A parkban, az egyik orosz emigráns villája előtt volt egy somfa. Talán az egyetlen városkánkban. Meg sem vártuk, hogy kiverje az ezüst, máris lekopasztottuk. Nemsokára ki is száradt.

„Látjátuk feleim szümtükkel...”

Halotti Beszéd

Ízléstelennek találtam temetését („Imam osečaj da je sve ovo što me muči više pitanje ukusa nego straha.” Krleža), és elhoztam abból a kisiparosi temetőből.

Nyakamban ült a harcok idején. (Előbb marakodni akartam hullája fölött. Készen voltam újra tüzet dobni a vajdasági írásba. *Temetni* akartam.)

Ráadtam ügyetlenül szabott szürke grombi mellényét, és a nyakamba vettem. Könnyű. Úgy negyven kiló. Markomban szorítom kis sárga cipőit. Nyakkendője csikot húz utánunk a porban. Bicepszemet veri az álla. Rosszak a fogai. Haláluk után le kellene pecsételni az emberek száját. Már három hónapja körbe-körbe sétálok. Nem tudok mit kezdeni vele. Még artikulálni sem tudok, most, amikor végleg elhatároztam, hogy itt hagyom, Mirogoj falához támasztva.

Azt hiszem, tovább építik az árkádokat. Igen aktuális már az agrami krematórium. Befejezik az árkádokat, és oda fogják rakni az urnákat. Milyen gyorsan nő a szakálla. Szúr. Most inkább festő.

Egy sirály-mellcsontot akartam ajándékozni a kis absztraktnak, amikor utoljára N. S.-on jártam. De szétmorzsoltam ajtaja előtt a csodálatos kondenzátor sóban áztatott papírpuha lemezkéit. Vajdaság rissz-rossz kavicsokkal hordta tele erkélyét. Azt beszélték, hogy az utóbbi időben a *sár* foglalkoztatta, a sarat készült megrajzolni.

Itt hagyom, majd elégetik.

Sokszor már teljesen kihűlt a homok, amikor fölkeltem. Szédültem. Néha hánytam. Draxer *Vámpír*jában van az a tökéletes temetési jelenet: a koporsón, a halott fejénél egy kis ablakon át film vetíti, ahogy az asztalos lezárja, látni furdancca fél-fordulatait, a léptek lassú himbálódzását követve látni a ház nehéz párkányait, a lombokat.

Aztán fölhúzódtam Mikulić mogyorófái közé. A klorofill-sátor, mint valami alsónemű, néhol megsárgult. Éjszaka gépfegyver-féskemből a városba szöktem. Éppen hogy csak fölkapaszkodtam az oroszlanig. „Onaj stari umorni, venecijanski lav na Nugentovoj kući, kako je on doputovao među ove gornjogradske šoštare? Tko je bila ta lijepa duša, koja je postavila ovog lava ovde?” (Krleža).

Szöges cipőimben minden lépésnél elcsúsztam. Aranykacsákat ütöttem az aszfalton. Ha Mari nem volt velem, tényleg fehér botra volt szükségem.

„Mennyivel szebb egy oszlop, melynek szőke dús haja esténként a földig ér.” (Barátom leveléből)

Azóta már a nagy sárga csizmákat is megszoktam. Hruscsov díszőrségében húztam fel őket először. Nagy hólyagokat törtek a sarkamon, mire kiértünk az állomásra.

És akkor visszahúzódtam egészen Kordunra. A könnyes Koránig. Az egyik tiszta kis völgy talajvize fölemelte Vírius, a naiv tetemét. A gyertyákat, a kakasokat.

Éjjel-nappal meneteltünk.

Szénapadlások.

Nagy faltörő kosom vonszoltam.

Átütöttem a végkimerülés, a megszakadás zsidbadt falát.

Utoljára egy pilóta temetésén adtunk díszlövést. Az egyik hegy letörte szárnyát. Harmadik sortüzünk pocsek volt. Valaki a sor végén a vezényszó előtt meghúzta a ravaszt, „ellötte magát”.

Az árkádokat hatalmas bordó borostyánfüggönyök takarták.

Naponta átjárok ezen a zsidbadt falon. Sétálok. „Možda ću cijelog života šetati.” (Šoljan).

Már régóta készülök a sétálás filozófiájáról írni, persze függetlenül a peripatetikusoktól. Talán Cassavetes kamerájához hasonlóan. Semmi kedvem visszabújni. Olyankor hányok.

Páfrány.

Nagy szénhegyeket fejtettem le róla, és most vörös, mint ősszel Patinás virág. Piros bogyókat eszem.

Nem látok. Kiakadt a szemem. Himbálódzik. Nézek. Szemem amőba. Lassan gyöngö fizikumom köré kristályosodik a világ. Visszereim, mint valami vastag kék gyökerek, a kövek közé túrnak.

Szépen mögém rendeződik a táj. Mona Lisa mögé.

„A TÁJ MINDIG TÖKÉLETES” (Koncz I.).

Páfrány.

Messze, a hegyeken túl, a hatalmas sós szörny szuszog. A tenger. Nem mozdulok.

Brueghel fekete madara, lassan, kört rajzol fejem, a hegy fölé.